

Kratek pregled strateškega in zakonodajnega okvira na področju energetske učinkovitosti stavb s fokusom na kulturno dediščino

mag. Miha Tomšič

Direktiva EPBD – prenos v nacionalni pravni red

Izvirna direktiva o energetske učinkovitosti stavb (Energy Performance of Buildings Directive; EPBD), 2002/91/EC, je bila sprejeta konec leta 2002 in začela veljati z januarjem naslednjega leta. Med drugim je temeljila na Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti in na zavezah Kjotskega protokola.

Države članice EU so morale direktivo v naslednjih treh letih prenesti v svoje pravne rede. **Republika Slovenija je to storila z ustreznimi spremembami treh takratnih zakonov, Zakona o graditvi objektov** (zdaj: Gradbeni zakon), **Energetskega zakona** (zdaj: novi Zakon o učinkoviti rabi energije) in **Zakona o varstvu okolja, in sprejemom posameznih podzakonskih aktov, tj. tehničnih pravilnikov.**

Smiselno pa so zahteve te direktive (in tudi Direktive o energetske učinkovitosti, angl. Energy Efficiency Directive; EED) obravnavane tudi v vseh **nacionalnih akcijskih načrtih, strategijah in sorodnih dokumentih**, predstavljenih v nadaljevanju.

Pri oblikovanju zahtev glede energetske učinkovitosti stavb je direktiva EPBD omogočila pomembno izjemo oz. odločitev prepustila posameznim državam. Izjema se nanaša na nekaj skupin stavb oz. tipov stavb, med drugim na » ... stavbe in spomenike, ki so uradno zaščiteni kot del zaščitenega okolja ali zaradi njihovega posebnega arhitektonskega ali zgodovinskega pomena, če bi izpolnjevanje zahtev nesprejemljivo spremenilo njihov značaj ali izgled«.

Stavbe kulturne dediščine so se lahko torej še naprej prenavljale po posebnih merilih, tj. z ukrepi oz. posegi, ki jih pristojna stroka dopusti glede na zahteve ohranjanja varovanih vrednot dediščine.

Pomembno spremembo prinaša predlog **četrte različice direktive** (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0802&qid=1641802763889>). Začasni sporazum med evropskimi sozakonodajalci je bil sprejet v decembru 2023, formalna potrditev pa se pričakuje v prvi polovici leta 2024. Prenos v pravne rede držav članic je predviden v letu 2025. Stavbe kulturne dediščine ne bi bile več upoštevane kot (popolne) izjeme pri določitvi minimalnih zahtev za energetske učinkovitost. Navedena možnost se ob upoštevanju tehničnega napredka prilagodi tako, da se dovolijo oz. upoštevajo ukrepi za izboljšanje energetske učinkovitosti, s katerimi se ne spremenita tehnični značaj in videz stavbe. Na zelo podoben način smo v Sloveniji opisali celovito energetske prenovo stavb kulturne dediščine že v Smernicah za energetske prenove stavb kulturne dediščine konec leta 2016.

Gradbeni zakon (GZ-1)

<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2021-01-3972?sop=2021-01-3972>

Namen Gradbenega zakona je zaščita javnega interesa pri graditvi objektov. Varstvo kulturne dediščine je naštet med vrstami javnega interesa (2. člen) in je hkrati legitimni cilj, ki upravičuje zaščito javnega interesa (105. člen).

Inšpektor lahko odredi odstranitev objekta, ki je predmet varstva kulturne dediščine, le na podlagi soglasja in predhodnega oglada pristojnega organa v skladu s predpisi, ki urejajo varstvo kulturne dediščine, razen v primeru nevarnega objekta. (100. člen)

25. člen zakona govori o bistvenih in drugih zahtevah za objekte. Bistvene zahteve so:

1. mehanska odpornost in stabilnost,
2. varnost pred požarom,
3. higienska in zdravstvena zaščita ter zaščita okolja,
4. varnost pri uporabi,
5. zaščita pred hrupom,
6. varčevanje z energijo, ohranjanje toplote in raba obnovljivih virov energije,
7. univerzalna graditev in uporaba objektov ter
8. trajnostna raba naravnih virov.

Odstopanja od bistvenih in drugih zahtev (**npr. zaradi posebnih zahtev varstva kulturne dediščine**) so možna, vendar ne smejo biti taka, da bi bili neposredno ogroženi varnost objekta, življenje in zdravje ljudi, sosednje nepremičnine ali okolje.

Zakon o učinkoviti rabi energije (ZURE)

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO8136>

Zakon o učinkoviti rabi energije (ZURE) z začetkom veljavnosti 17. 11. 2020 je delni naslednik Energetskega zakona (EZ) iz leta 2014. Oba zakona sta v letu 2023 v veljavi, razlika pa je ta, da je bilo področje učinkovite rabe energije v celoti preneseno iz EZ v novi zakon.

Po pojasnilih zakonodajalca je bilo to nujno, ker je postal EZ zaradi pogostega spreminjanja evropske zakonodaje nepregleden, izvajanje regulatornih in strokovnih nalog javne uprave oteženo, uskladitev nacionalne zakonodaje z evropsko pa zamudna. Novi zakon tako opredeljuje splošne ukrepe za spodbujanje energetske učinkovitosti, ukrepe za povečanje URE, zahteve energetske učinkovitosti za proizvode ter zagotavljanje energetske učinkovitosti stavb.

ZURE omenja kulturno dediščino na dveh mestih. Pri namenu spodbujanja URE, ki vključuje med drugim zmanjšanje porabe energije in povečanje količine in deleža obnovljivih virov energije (OVE), je zapisano, da se pri določitvi načinov spodbujanja in višine spodbud upošteva tudi ohranjanje kulturne dediščine (6. člen, 7. odstavek). Pri določitvi o dolgoročni strategiji spodbujanja energetske prenove stavb (DSEPS) pa je zapisano, da so stavbe, ki so varovane v skladu s predpisi o varstvu kulturne dediščine, v strategiji obravnavane posebej (9. člen, 3. odstavek).

Osebe javnega sektorja morajo vzpostaviti sistem upravljanja z energijo, ki med drugim vključuje cilje s področij URE in OVE in ukrepe za njihovo doseganje. Ta obveznost velja tudi za upravljavce z energijo v stavbah kulturne dediščine. Podrobnosti določa posebna vladna uredba, Uredba o upravljanju z energijo v javnem sektorju (<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED6635>). Vlada mora skladno s to uredbo vsako leto pripraviti seznam stavb oseb javnega sektorja, primernih za energetska prenova, pri čemer lahko med izbirna merila uvrsti tudi zagotavljanje varstva kulturne dediščine.

Energetska izkaznica in stavbe kulturne dediščine po Zakonu o učinkoviti rabi energije

Najpomembnejša sprememba, ki jo je za stavbe kulturne dediščine prinesel ZURE, se nanaša na pravico in dolžnost imetništva energetske izkaznice (31. člen, 6. odstavek). EZ je vse do sprejema ZURE med izjeme prišteval tudi stavbe, ki so varovane v skladu s predpisi o varstvu kulturne dediščine.

ZURE je to izjemo ukinil. Stavba kulturne dediščine ali stavba s statusom spomenika energetske izkaznice po novem ne potrebuje le v primeru, če se uporablja za obredne namene ali verske dejavnosti (sakralna dediščina). Prodaja ali oddaja v najem, s čimer nastopi obveznost zagotovitve

energetske izkaznice, je pri tovrstnih stavbah bolj kot ne teoretična možnost, zato je navedba izjeme v zakonu logična.

Energetska izkaznica torej vse do uveljavitve ZURE pri prodaji ali oddaji v najem stavbe kulturne dediščine ni bila obvezna. Kljub temu so bile energetske izkaznice za take stavbe v omenjenem obdobju že izdelane. Že EZ je namreč tako kot tudi ZURE opredelil obveznost izdaje in namestitve energetske izkaznice na vidno mesto v vseh stavbah s celotno uporabno tlorisno površino nad 250 m², ki so v lasti ali uporabi oseb javnega sektorja; mednje sodijo tudi številne stavbe kulturne dediščine.

Pravilnik o učinkoviti rabi energije v stavbah (PURES 2022)

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV14331>

in pripadajoča

Tehnična smernica TSG-1-004: 2022 Energijska učinkovitost stavb

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MNVP/Dokumenti/Graditev/TSG-1-004_2022_ure.pdf

Pravilnik se uporablja pri projektiranju in gradnji novih stavb, rekonstrukciji obstoječih stavb ali njihovih delov in pri vzdrževanju stavb ter spremembi namembnosti.

Tehnična smernica pojasnjuje, da se lahko za stavbe, varovane s predpisi s področja varstva kulturne dediščine, uporabijo izjeme skladno s 25. členom GZ-1 in določbami PURES 2022. Slednji kulturno dediščino loči v dve skupini. Kulturna dediščina, ki se ne uporablja za druge namene, je izvzeta iz uporabe tega pravilnika. Pri vseh drugih stavbah kulturne dediščine se pravilnik uporablja, vendar v omejenem obsegu. Izvzeti so prostori in elementi stavbe, ki jih v svojem mnenju opredeli služba, pristojna za varstvo kulturne dediščine. V praksi to pomeni, da je pri prenovi stavbe kulturne dediščine obseg upoštevanja zahtev PURES-a odvisen od kulturnovarstvenih pogojev, ki jih pripravi pristojna OE ZVKDS, in soglasja, ki ga ta izda za projekt prenove.

Operativni program ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2022

<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MOPE/Okolje/Podnebne-spremembe/optgp2020.pdf>

Program predvideva oblikovanje povsem novega ukrepa, podporne sheme za prenovu stavbne kulturne dediščine, za katerega sta zadolženi ministrstvi, pristojni za graditev in kulturo. Pod oznako instrumenta NS-6 bodo zagotovljena sredstva in izvedene aktivnosti za razvoj rešitev za prenovu stavbne kulturne dediščine. Celoten obseg instrumenta vključuje razvoj meril prenove, demonstracijske projekte, razvoj in uvajanje tehnologij, shemo finančne podpore in zagotovitev sredstev za obdobje 2014–2020 (str. 39-40).

Akcijski načrt za energetska učinkovitost 2017 – 2020

[http://www.energetika-](http://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/an_ure/an_ure_2020_sprejet_maj_2015.pdf)

portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/an_ure/an_ure_2020_sprejet_maj_2015.pdf

Načrt opisuje bistvene ukrepe za izboljšanje energetske učinkovitosti, vključno s pričakovanimi ter doseženimi prihranki energije, z namenom doseganja nacionalnega cilja povečanja energetske učinkovitosti do leta 2020 in prispevka Slovenije k skupnemu povečanju energetske učinkovitosti v EU za 20 %.

Ukrep z oznako J.6 se nanaša na javni sektor in obravnava prenovu stavb kulturne dediščine in drugih posebnih skupin stavb. To je nov ukrep, ki ga prvič predstavlja aktualni akcijski načrt in za katerega so

zadolžena ministrstva za infrastrukturo, kulturo ter okolje in prostor. Nanaša se na povečanje energetske učinkovitosti v javnih organih.

Slovenija se je odločila, da bo pri izpolnjevanju obveznosti kot država članica EU uveljavljala nekatere izjeme, ki jih dopušča že v predhodnih poglavjih omenjeni 5. člen direktive o energetske učinkovitosti (EED), med drugim možnost, da v cilj vsakoletne prenove 3 % skupne tlorisne površine stavb v lasti in rabi osrednje vlade, ki se ogrevajo in/ali ohlajajo, ne vključi stavb, ki so uradno zaščitene kot del zaščitene okolja ali zaradi njihovega posebnega arhitekturnega ali zgodovinskega pomena, če bi izpolnjevanje določenih minimalnih zahtev glede energetske učinkovitosti nesprijemljivo spremenilo njihov značaj ali videz.

Možnost omenjene izjeme v Sloveniji pravzaprav ni upoštevana oz. izkoriščena dobesedno. Zaradi relativno velikega deleža stavb v lasti in rabi osrednje vlade, ki so varovane kot kulturna dediščina, je vsekakor smiselno, da se v okviru možnosti tudi te vključijo v obvezno letno kvoto prenove, vendar pa se ukrepi njihove prenove prilagodijo varovanim vrednotam, torej izvedejo v obsegu, kot ga odobri pristojna OE ZVKDS. Akcijski načrt v tem smislu omenja korekcijske faktorje.

Ena od idej ob začetku priprave Smernic za energetske prenovi stavb kulturne dediščine je bila tudi analizirati možnost oblikovanja t. i. korekcijskih faktorjev, s pomočjo katerih bi se predvsem v razpisih za sofinanciranje ukrepov energetske prenove kompenzirale omejitve varstvenega režima in bi tako stavbe kulturne dediščine enakovredno konkurirale drugim stavbam, ki sicer s prenovo dosežejo boljše kazalnike oz. lažje izpolnijo razpisna merila. Kot se je izkazalo, tak pristop ni bil izvedljiv, zato je bila oblikovana posebna definicija celovite energetske prenove stavb kulturne dediščine, ki med drugim ustreza tudi zgoraj navedenim vsebinskim ciljem akcijskega načrta.

Načrt omenja nujno podporo pri prenosu znanj in izkušenj na področju energetske prenove stavb kulturne dediščine, kar je naloga Projektne pisarne za energetske prenovi stavb pri Ministrstvu za infrastrukturo. Pisarna ima ključno podporno vlogo v projektu »Energetske prenove stavb v državni in občinski lasti« v sklopu Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike. Smernice za energetske prenovi stavb kulturne dediščine so sestavni del dokumentacije, ki jo je pisarna objavila v podporo celoviti energetske prenovi javnih stavb.

Projektna pisarna za energetske prenovi je skladno z nalogami po tem akcijskem načrtu in operativnim programom za izvajanje evropske kohezijske politike decembra 2016 objavila povabilo k oddaji predlogov operacij za izvedbo pilotnega projekta energetske prenove stavbe kulturne dediščine. Pilotni projekt, prenova petih stavb kulturne dediščine Ministrstva za kulturo, je bil izbran v marcu 2017, kar je omogočilo začetek postopka za pridobivanje kohezijskih nepovratnih sredstev, koncesija za izvedbo projekta pa je bila razpisana leta 2018. Po podatkih iz osnutka Podnebnega ogledala 2022 je bil pilotni projekt, ki naj bi se izvajal po modelu energetskega pogodbeništvu, konec leta 2021 prekinjen, ker izvajalec naročniku ni posredoval ustrezne dokumentacije za njegovo celovito izvedbo.

Nacionalni energetske in podnebni načrt (NEPN 2020)

https://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/nepn/dokumenti/nepn_5.0_final_feb-2020.pdf

Načrt obravnava tudi posebnosti kulturne dediščine. V poglavju o politikah in ukrepih npr. navaja, da se pri umeščanju sončnih elektrarn v prostor upoštevajo tudi omejitve in varstveni režimi kulturne dediščine. Pri prenovi stavb kulturne dediščine se naj poleg sektorske zakonodaje uporabljajo tudi priporočila kot npr. Smernice za prenovi stavb kulturne dediščine. Med pogoji za dodelitev finančnih spodbud za prenovi je pri stavbah kulturne dediščine potrebno KV soglasje.

Instrumenti za povečanje energetske učinkovitosti na področju stavb, ki jih navaja NEPN, se navezujejo na aktualno DSEPS do leta 2050. Za prenavo stavb kulturne dediščine je zapisano, da je treba čimprej izvesti ukrepe iz strategije in v letu 2021 oblikovati merila za določanje upravičenih stroškov za njihovo trajnostno prenavo. Del kohezijskih sredstev je treba nameniti izrecno tej skupini stavb v javni in zasebni lasti in oblikovati posebne javne razpise za sofinanciranje ukrepov njihove prenave, kar naj bi bilo izvedeno v letu 2022. NEPN tudi v poglavju o energetske učinkovitosti stavb navaja, da je treba pri načrtovanju prenave stavb kulturne dediščine ustrezno slediti Smernicam za energetske prenavo stavb kulturne dediščine.

Dolgoročna strategija za spodbujanje naložb energetske prenave stavb do leta 2050 (DSEPS 2050)

https://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/dseps/dseps_2050_final.pdf

Strategija ugotavlja, da je 39 % stavb ožjega javnega sektorja v Sloveniji uradno zaščitenih kot del zaščitenega okolja ali zaradi njihovega posebnega arhitektonskega ali zgodovinskega pomena, kar pomeni dobrih 347.000 m² tlorisne površine. Delež v tem lastniškem oz. uporabniškem segmentu torej niti ni zanemarljiv, posebej ob upoštevanju zgleada oz. vodilne vloge, ki naj bi jo odigral javni sektor v prizadevanjih za izpolnitev strateških okoljskih ciljev.

Strategija se dotika prenave stavb kulturne dediščine na več področjih. Med ključnimi ovirami in izzivi oz. priložnostmi pri sprejemanju ukrepov prenave je naveden npr. režim varstva kulturne dediščine: »Pri stavbah, ki so zaščiteni po predpisih o varstvu kulturne dediščine, so mogoče pomembne omejitve glede obsega in načina energetske prenave, kadar bi ta pomenila posege v varovane vrednote (zunanji videz, gabariti, izvorni materiali in stavbni elementi in podobno). Omejeni obseg in s tem manjši učinki prenave glede izboljšanja energetskih kazalnikov lahko pri lastnikih vzbudijo dvom v smiselnost operacije ne glede na njene pozitivne rezultate, na primer v obliki izboljšanja bivalnega ugodja in znižanih obratovalnih stroškov. Stroški prenave so lahko višji v primerjavi s prenavo stavbe, ki ne spada v stavbno dediščino, če je zahtevana uporaba posebnih (»nестandardnih«, zgodovinskih) materialov ali tehnik, s katerimi se dodani, zamenjani ali obnovljeni elementi kar najbolj približajo izvorniku.

Strategija navaja dva predloga, ki sta usmerjena v krepitev podpornega okolja za celostno ohranjanje kulturne dediščine.

Prvi predlog obsega pregled, osvežitev in dopolnitev nacionalnih smernic za energetske prenavo stavb kulturne dediščine. Te so bile že v osnovi zamišljene kot dokument, ki se bo občasno dopolnjeval in nadgrajeval. Predlagan je bil opis novosti in sprememb v zakonodaji in strateških dokumentih, uskladitev terminologije skladno z novimi evropskimi in domačimi dokumenti, nadgradnja tehničnih vsebin vključno s prikazi izvedenih primerov dobre prakse, podrobnejši pregled priporočenih faz projekta celovite energetske prenave stavbe kulturne dediščine in pregled izkušenj iz razpisov za sofinanciranje energetske prenave teh stavb iz kohezijskih sredstev, slednje zlasti kot ponazoritev tehnične izvedljivosti in finančne vzdržnosti ukrepov njihove energetske prenave.

Implementacija tega predloga bo izvedena v okviru Ciljnega raziskovalnega projekta (CRP) – 2023 št. V5-2358 z naslovom »Metodologija umeščanja fotonapetostnih naprav na stavbe kulturne dediščine in v območjih naselbinske dediščine ter posodobitev Smernic za energetske prenavo stavb kulturne dediščine« (izvajalci: UIRS, GI ZRMK, IJS, UL BTF).

Skladno z opozorili Amsterdamske listine in Granadske deklaracije o nujnosti oblikovanja mehanizmov finančnih spodbud in fiskalnih olajšav tako za javne kot zasebne lastnike stavbne dediščine je bila kot

drugi predlog predlagana uvedba sprememb na področju lokalne fiskalne zakonodaje tako, da bi lokalne skupnosti dobile večjo avtonomijo pri oblikovanju virov fiskalnih prihodkov in pri upravljanju z njimi. V občini bi se na ta način lahko oblikoval poseben sklad za finančne spodbude lastnikom stavb kulturne dediščine za njihovo energetske prenovi.

Načrt za okrevanje in odpornost (2021)

<https://www.eu-skladi.si/sl/po-2020/nacrt-za-okrevanje-in-krepitev-odpornosti>

Slovenski nacionalni Načrt za okrevanje in odpornost je bil sprejet aprila 2021. Ta načrt je podlaga za črpanje sredstev iz evropskega Sklada za okrevanje in odpornost.

Načrt kot že DSEPS z dikcijo evropskih direktiv navaja, da je 39 % od 480 stavb ožjega javnega sektorja uradno zaščitene kot del zaščitene okolja ali zaradi njihovega posebnega arhitektonskega ali zgodovinskega pomena.

V prenovi bodo vključene javne stavbe, razdeljene na posamezne skupine kot so stavbe za posebne namene, stavbe izjemnega družbenega pomena, že delno obnovljene stavbe in stanovanjske stavbe, pri čemer bodo imele prednost stavbe, pri katerih je potrebna in možna trajnostna prenova, npr. poleg energetske tudi protipotresna. Tovrstna prenova je zamišljena kot demonstracijski primer dobre prakse in zgled za dejavnosti v drugih segmentih stavbnega fonda.

Energetski del prenov bo zajemal dodatno toplotno zaščito ovojne stavbe, vgradnjo energetske učinkovitega stavbnega pohištva, učinkovite sisteme ogrevanja, hlajenja in prezračevanja, varčno razsvetlavo in vgradnjo nadzornih sistemov. Kot še navaja besedilo načrta, bodo upoštevane tudi morebitne kulturnovarstvene zahteve obnove za primere stavb, ki sodijo med kulturno dediščino.

V načrtu je povzeta definicija celovite energetske prenov stavb kulturne dediščine iz nacionalnih smernic. V poglavju o pripravi seznama stavb, primernih za prenovi, je tako zapisano: »Pri stavbah, ki imajo prepoznavne stavbne elemente oziroma so varovane kot kulturna dediščina, so iz celovite energetske prenovi izključeni vsi tisti ukrepi energetske prenovi, ki bi stavbi nepovrnljivo spremenili značaj ali videz. Obseg celovite energetske prenovi je zato odvisen tudi od arhitekturnega in zgodovinskega pomena posamezne stavbe.«

Smernice za energetske prenovi stavb kulturne dediščine (2016)

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/DEDISCINA/NEPREMICNA/smernice_kd-final.pdf

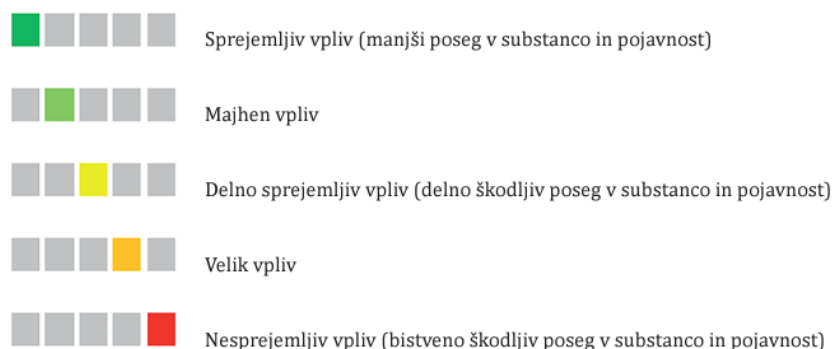
Ključni načeli, na katerih je temeljila vsebinska priprava smernic:

1. Energetske prenovi stavbe kulturne dediščine mora v skladu z načelom dobrega gospodarja vključevati tudi druge smiselne ukrepe za izboljšanje stanja stavbe (npr. statična prenova, protipožarna zaščita itd.).
2. Energetske prenovi stavbe kulturne dediščine mora iskati ustrezno ravnovesje med ohranjanjem varovanih vrednot in energetske učinkovitosti stavb.

S tem je bilo opozorjeno, da je treba k prenovi pristopiti celostno in preprečiti (naknadne) poškodbe in razvrednotenje stavb ter uničenje arhitekturnih ter funkcionalnih lastnosti. V razlagalnem besedilu k načeloma je bila poudarjena potreba po interdisciplinarnem pristopu in ozaveščanju in sodelovanju lastnikov in uporabnikov stavb. Cilj energetske prenovi kulturne dediščine je razumno izboljšanje porabe energije stavbe s posegi, ki so s konservatorskega stališča še sprejemljivi

Smernice vsebujejo med drugim obširne razlage gradbenofizikalnih osnov in učinkov posameznih ukrepov prenove. Opredeljujejo izhodišča za odločanje o njih, posebno pozornost pa je posvečena tudi vplivom na bivalno ugodje po prenovi.

Merilo sprejemljivosti oz. dopustnosti ukrepov je njihov vpliv na varovane vrednote in kulturnozgodovinske značilnosti stavbe, ne pa (izključno) njihov prispevek k izboljšanju energijskih kazalnikov stavbe. Stopnje vpliva ukrepov so v smernicah označene z ustrezno barvo. Dodati je treba, da to vrednotenje dopušča tudi logične izjeme, saj ima lahko posamezen poseg različen vpliv v odvisnosti od konkretne stavbe ali njenega elementa.

Smernice so vsebinsko razdeljene v več poglavij; bistvena so:

- Temeljni pojmi
- Kulturna dediščina v programih energetske prenove stavb
- Predhodne analize stanja in možnosti za energetske prenove
- Identifikacija potreb po energetski prenovi
- Kdaj in kako v energetske prenove
- Pregled ukrepov energetske prenove
 - Ukrepi na stavbnem ovoju
 - Klimatizacija, gretje in hlajenje
 - Ukrepi za povečanje izrabe obnovljivih virov energije
 - Organizacijski ukrepi
- Strokovna pomoč pri prenovi stavb kulturne dediščine

Z izrazom **celovita energetska prenova stavb kulturne dediščine** je opisana posebnost celovite energetske prenove stavb kulturne dediščine, iz katere so izključeni vsi tisti ukrepi, ki bi jim nesprejemljivo spremenili značaj ali videz. Ta definicija je v nadaljevanju omogočila pripravljavcem razpisov oblikovati klasična merila in zahteve za stavbe, za katere ne velja varstveni režim, za stavbe kulturne dediščine pa zadošča izvedba ukrepov, ki jih dovoljujejo predhodno pridobljeni kulturnovarstveni pogoji in soglasje za izvedbeni projekt. Na ta način lahko Slovenija pri letnem poročanju Evropski komisiji o izpolnjevanju obveznosti letne prenove treh odstotkov površin stavb v lasti in uporabi javnega sektorja v skupno kvoto uvršča tudi varovane stavbe in s tem lažje dosega zastavljene cilje.